

27

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Л
И
О
Т
Е
К
А

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗДАШИ НЕДЕЉНО ЈЕДАНКУТ НА ТАБАКУ

Цена за Србију:

НА ГОДИНУ	6 ДИН.
ЗА ПОЛА ГОДИНЕ	3 ДИН.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ	9 ДИН.

УРЕДНИШТВО и АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врете
Претилату ваља слати унутрницом на општин-
ски суд а све кореспонденције на уредника

РУКОПИСИ НЕ ЗРАЂАЈУ СЕ.

И плаћена писма не примају се.

БЕСЕДА

КОЈОМ ЈЕ ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ МИЛАН ПРВИ ЗАТВОРИО СЕДНИЦЕ УСТАВОТВОРНЕ ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Поштовани Посланици!

Скоро ће се навршити пет stoleћа, како је последњи цар српски Лазар, подигао свој глас позивајући народ свој на обрану српске отаџбине. Јунаштво је у народа српског било велико, али је малена била свест о државној мисли српској. Незлога је мач српски преломила, те је сунце српске слободе потонуло у крви честитог Кнеза и храброг му народа, а угасила се луч српске државне самосталности.

Након пет стотина година иза те величанствене трагедије у животу српског народа, када се у васкрслој, крвљу и сузама натоњеној, новој државној згради српској, разбуктао онај стари раздор, који заједничку отаџбину дели у непријатељске логоре, кад је понова наступила опасност за српску државну мисао, четврти из оне династије, која је с народом заједно створила нову српску државу обратио се народу свом.

Са сећањем на далеку прошлост, с надеждом на будућност и с вером у верност Мога драгог народа, у родољубивост и мудрост његових првака, позвао сам га на велики и тешки задатак, тако исто пун части и тако исто освећен као да се тиче обране отаџбине.

Сопственом вољом својом поставио сам и Себи и њему задатак: да новим Уставом, са ширим грађанским и политичким слободама, већим јемствима за ред, заједнички положимо српској државној мисли непоколебљиви темељ: задатак: да модерним уређењем народне државе узвисимо углед отаџбине и појачамо услове за будућност наше миле Србије.

Према њој, заједнички ту свету дужност вршећи и Народ и Краљ само понова пред лицем образованог света освештавају право народа српскога на самостални државни живот, оправдавају симпатије, које према њему гаје слободни и цивилизовани народи и њихови узвишени владоци.

А Краљ, дајући данас народу свом први Устав који и постанком и одредбама својима крунише дело народне независности и обновљења Краљевине, тим самим одговора предањима свога деде, ослободιοца Србије, таковског јунака великог **МИЛОША**.

Благодарећи и данас као и свагда с правом, основом и поносом, народу свом, и вама његовим родољубивим преставницима, Краљ моме данас рећи, да је мученичка слава последњег цара Српског, првога родољуба свога времена, недостижна, али да је четврти Обреновић сретнији од Кнеза Лазара!

Сретнији сам, јер се Може поверењу с поверењем народ одазвао; сретнији сам, јер се Мом уверењу: да ће се новим слободама и правима разборито на добро отаџбине послужити, одазвао с уверењем у преданост Обреновића према њему; сретнији сам, јер се поново потврдило, да између њих, поред свију тегиба с којима је њихов рад вазда окружаван био, може да буде слога, и да се заједничком њиховом слогом велике тековине на пољу унутрашњем као на пољу спољном могу отаџбини да придобију; сретнији Сам, јер ево Ме данас пред вас, да вам кажем «хвала», ево Ме данас пред вас са новим Уставом, који Мојим подписом потврђујем — ево вам новог Устава, ево вам, надајмо се и у име Бога, нове залогe за унутрашњи мир, ред и спокојство, љубав и слогу.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Поштовани Посланици!

После ужасне топчидерске катастрофе, дошав као малољетан на Престо Својих славних предака, а као Наследник мога незаборављеног стрица Њџаза Михаила, који погибе тек што је ослободио градове, ја сам у повесници народној и славној и тужној, у аманету свога племена а ваше народне династије, у наследственој љубави према народу потражио оне поуке, оног духа, оног полета, који је тако нуждан и владоцу и народу за осигурање и појачање мисли српске.

И онда сам мислио и сада мислим и осећам неодољиву потребу, да, поред толиких ранијих трудова великих трудбеника на државној згради, народ и владалац заједнички усавршавају државу рођену у деветнајестом веку, самим тим позвану да брже корача, самим тим принуђену да савлађује многе предрасуде, стечене за време петстољетног робовања.

Прва десетина година моје владавине посвећена је била раду око извојевања и осигурања државне независности. Благодарехи напорима и пожртвовању Мога народа, јунаштву Моје миле војске, симпатијама великих и моћних држава Европских, Србија је у томе успела. Та је епоха завршена савесним испуњавањем онога међународног уговора, који је признао независност српске државе: ако ико, Србија и њен Краљ могу са ведрим челом казати, да су први и најсавесније извршили све одредбе Берлинског уговора, који и данас служи за правну основу на Балкану и који да поремети Србија нема интереса.

Друга десетина година Моје владавине посвећена је била трудовима и покушајима, да се патријархална Србија преобрази у модерну државу. Можда сам у томе послу брже напред корачао него што је народ сам желео и хтео. Да ли је то погрешка или не, то ће повесница оценити; али је Моје дубоко убеђење, да сам тиме послужио Србији, самосталности њеној, будућности њеној, онако исто, као што јој данас служим преображајем њеног основног закона.

Рад подизања Србије на ступањ модерне правне државе данас заједнички крунимо новим Уставом. Заједнички наш успех, за који један другом свесрдно честитати можемо у толико је сјајнији, у колико се оваке велике и важне реформе нису могле остварити без великих али природних и појамних тегоба. А тим самим као и искреним, отвореним, светраним испитивањем и поравнањем између политичких странака, као и суделовањем меродавних чињеница, нов Устав постао је јак, здрав и чврст темељ за народ и државни живот. Он је у толико чвршћи, што њега носи морална и правна сила ваше огромне, сјајне и родољубиве већине.

Поштовани Посланици!

Устав по коме је Србија до сада живила, носио је на себи печат ванредних и тужних прилика у којима је поникао; али правда захтева да му сви признамо да је много помогао да се спреми земљиште за политичке и грађанске слободе, које данас заједнички радосно освештавамо.

Да! поштовани посланици! Ако икада, данас испуњава ничим непомућена радост ваша срца, јер сте ви својим решењем, да усвајате нов Устав земаљски, стекли право на захвалност и ваших сувременика и потоњих поколења народа, која ће живети новим слободним животом; јер, кад се вратите у народ, који вас је одликовао својим поверењем и коме сте били тако дични заступници, ви се имате чиме да похвалите, ви му носите богате дарове, јер му можете рећи: Господар се по драгој својој вољи одрекао огромних права која му је досадашњи устав давао. У Народној Скупштини неће више бити наменованих посланика, у нашој лепој отаџбини неће више бити ванреднога стања, у, по природи тако питома Србији, неће се више моћи ни за најкраће време обуставити политичке и грађанске слободе, ни једна дика слободнога, својих права и дужности свеснога и зрелога народа.

Али ви се можете поносити и лепим ударјем, којим сте се у име народа, захвалили Краљу на његовом Краљевском дару, јер Устав, који сте ви решили, осигурава Краљу Србије сва она права и прерогативе, којима су сви образовани народи окружили своје владаре. Витешки народ српски биће вам захвалан што сте учинили, да његов Господар буде виђен и угледан на збору европских уставних владара, јер народ осећа да је част његова поглавара слава његова.

Поштовани Посланици!

Народу носите Устав, који, отворивши двери народног преставништва ученим синовима земље, слободном вољом народа изабраној интелигенцији, која је из народа поникла, даће ваљда могућност, да се у Србији влада истински парламентарно, а да интелигенција своју снагу стави у службу отаџбине на јавном и плодном пољу законодавства.

Али не само то, не само право већине у уставној земљи да управља државним пословима, него и право мањине у народу да буде сразмерно заступљена у законодавном телу подјемчено је новим Уставом. Српска Велика Народна Скупштина може се дичити, што је ту најновију тековину науке о уставном праву унела у нов Устав Србије, а у исто време задовољила осећање правде тако дубоко уре-зано у срце српскога народа.

Тридесет година траје у нашој земљи борба за грађанска и политичка права; она је тако искључиво занимала и народно преставништво и све владе, она је била тако заробила све духове, да је с тога занемарено много животно питање материјалног развитка и унапређења.

Осигуравши новим Уставом све политичке и грађанске слободе од променљивих струја партизанских законодавства, задовољивши све жеље и захтеве у томе правцу, зајемчивше потпуну слободу исказивања мисли, личну и имовну безбедност, ми за навек прекидамо ту тешку борбу, која је до сада немилеце трошила снагу народну и државну, стварамо могућност да се од сада концентрише сва умна и физична снага и народа и државе на озбиљном и производном раду око унапређења земљорадње и сточарства, трговине и заната, индустрије и нарочито рударства. Ова могућност да се једном и код нас може приступити тако благодарном послу, толико је спасоносна за целокупно економно стање народа, и услед тога и за добар ред и равнотежу државних финансија, да би само због тога, и кад не би било других разлога, вредило дати слободе.

Државничка мудрост захтева да се мера тих слобода свагда удешава према ступњу развитка онога народа, коме су намењене; али је тако исто света истина да је слобода не само циљ образованог људског друштва, него и средство, да се до те цели дође, управо најсилније средство за политичко васпитање једнога народа у самоуправи.

Браћо Посланици! Народе, снаго Обреновића!

Заједнички смо ударили темељ правој самоуправи народној, а опет смо очували јединство државе; окружне скупштине постаће моћни заштитник свију просветних, санитетских, грађевинских, привредних и културних помесних интереса, али ће уједно бити дивна школа истинскога парламентаризма.

Народу, који вас је изабрао, носите Устав који стаје на пут самовољи јавних органа, који далеко од непосредног надзора централне власти могу доћи у искушење, да не одговоре својим дужностима.

Краљ је ваш лично срећан што је свагда делио мишљење Свога народа у тежњи његовој, да тражи једну најближу и првенствену од уставних слобода, неопходни један услов истинског уставног и што га данас види у новом Уставу оствареног. Не само зато што је задахнут љубављу према свом народу, не само зато што у личној безбедности види јемство за правду, већ и за то се њој радује, што у њој гледа прави и стални услов за ред, залог да одговорност неће неправедно падати на оне који не треба да је носе.

Закони пак земаљски имају да заштите савесне јавне органе од злоупотребе тога новог грађанског права.

Међу тим, Ми смо уверени да ће целокупно чиновништво, увидевши да му мешање у дневну политику не може доносити стварне користи, тражити своју будућност у савесном вршењу своје дужности, по новом Уставу и законима земаљским.

Поштовани Посланици!

Преображајем и новим делокругом Државнога Савета сачувана је држава од сваке несугласности у њеноме законодавству; утврђена је боља државна администрација.

Утицањем народног преставништва на избор чланова Главне Контроле и независношћу њеном, обезбеђен је трајни и непрекидни надзор на државним финансијама. Тиме, као и одредбама о буџету и оних, које се тичу редовног сазивања Скупштине у одређено време, стекло је народно преставништво не само важна Уставна права, него и практична средства да на целокупни државни живот меродавно утлече.

Цркви народној указано је новим уставом оно поштовање, које према њој гаје и Краљ и Народ и које је она пуно заслужила својим неоцењивим услугама народној мисли. И не само то, него је новим Уставом утврђен онај сретни однос између српске државе и њене православне цркве, који чини немогућан сукоб између њих.

Одредбе новог Устава, које се тичу војске, јасно показују колико су Краљ и Народ захвални својој дичној војсци, која је свагда и у свакој прилици била на висини свога узвишеног задатка, која је увек била злаћена челенка на круни Србије.

У овоме свечаном часу Ја осећам дужност да пред лицем Велике Народне Скупштине, искажем Своју владалачку захвалност свима политичким странкама на ономе духу родољубиве помирљивости и готовости за споразум, којим су оне све одговориле на Моју прокламацију о промени Устава, и који је омогућио, да се до оваког сјајног резултата дође.

Начин, како је наш нови Устав постао, најбоља је гаранција, да је он добар. Али да би добра намера Краљева, да би дух слоге међу политичким странкама могао уродити жељним плодом, требало је, да Велика Народна Скупштина, свесна и својих права и својих дужности према садашњости и будућности народној, реши ово велико питање.

Срећан сам што је Велика Народна Скупштина потпуно појмила епохални моменат у историји нашега народа, што је показала сву меру државничке мудрости и родољубља, које се од ње очекивало.

За то сам и дошао у њену средину, да јој из дубине душе благодарим на њеном великом патриотском делу.

Заједнички се данас окончало дело, за које је по другим земљама требало дуготрајних и дубоких потреса, а које се у нас свршило мирним споразумом између политичких странака, слогом између Народа и Престола.

Полазећи домовима понесите својима моје Краљевско поздравље, честитајте им светло рођење Христово и светло свитање нове слободне ере у Србији. Кажите свакоме: да је ваш Краљ срећан, што је могао не себе, већ Србије, народа свога, части Свога Дома, сина Свога ради, овакав Устав дати. Кажите свима и свакоме, да су се Краљ и Велика Народна Скупштина опростили једнодушним ускликом:

„Живела слободна Уставна Србија!

«Живео Народ Српски.»

Проглашујем да су седнице Велике Народне Скупштине закључене.

У Београду 22 Децембра 1888 год.

МИЛАН С. Р.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

САСТАНАК

одбора општине београдске

(По стенографским белешкама)

држан 16. Децембра 1888. год. у Београду

Почетак у шест час. по подне

Присутствовали: Председник општине г. Ж. Карабибировић, члан суда г. Јанаћ М. Јанковић, чланови одбора: г. г. Јаков Бајлони, Зах. З. Поповић Свет. Воторић Н. Р. Поповић, Мил. Ж. Маринковић, Милорад Јанковић, Стефан Јосифовић, Ник. Вулковић, Коста Д. Главинић, Петар Д. Вандаковић, Глиша Јосиповић и Јов. Илијџ.

Председник. Молим вас господа, Састанак је отворен. Изволте чути протокол последњег састанка (Секретар чита).

Има ли ко да приметити што на протокол? (Нема)

Као што видите овде је на првом месту на днев. реду продужење претреса кантарције. Ви се опомињете да је последње седнице било то на решењу и да је остало, да се наши правници споразуму о закону, како не би повредили ни поменути распис и како би заштитили општинске интересе. То би се сада питање имало решити, али као што видите овде нема ни једног од оне господа, нарочито г. г. Милутина и Мостића који су о овом питању говорили, па мислим да треба то да оставимо за другу седницу. (Врло добро).

Сад је на реду да дамо уверења о владању неких лица, али, по што сте ви то мало час свршили, то се сад у седници само потврђује (Тако је).

Сад је на реду да изберемо људе, који ће да прегледају материјал војени, при разним набавкама. Нека су господа спремили ову кандидацију. Изволте чути. (Секретар чита.)

За плат о:

Пера Милушић, Пера И, Јовановић и Милан Живковић трговци;

за чоху:

Михаило Штрбић кројач, Милан Бранковић трг. Милан Павловић трг. Новак Ђурић б. трг. Милош Вујић кројач и Илија Рајковић трговац;

за израђено одело:

Јосиф Стојановић, Милош Вујић и Михаило Штрбић кројачи;

за опанке:

Пера Милвојевић и Алекса Илијџ опанчари;

за коже:

Станко Дугалић, Глиша Матић и Јосиф Брунцих обућари

за њебад:

Новак Ђурић б. трговац и Никола Х. Томић трг,

за металне ствари:

Бедрих Безуха ливац, Димитрије Ђирковић трг. Милан Антонијевић златар, Софроније Јовановић лимар и Димитрије Церовић трговац;

за обуће:

Глиша Матић и Димитр. Вукашиновић обућари;

за гвоздене предмете:

Милош Обркнежевић ковач и Милан Банковић трговац;

за дрвенарију :

Рака Миленковић, Марко Марковић и Павле Радосављевић столари ;

за гајтан :

Марко Денић абаџија и Димитр. Величковић терзија ;

за конце и дугмад :

Новак Ђурић б, трг. и Видоје Виторовић кројач ;

за корице и ножеве :

Милош Обркнежевић и Милутин Николић ковачи ;

за мамузе и чутурице :

Димитр. Перовић и Димитр. Ђирковић ; и

за казане :

Димитр. Наумовић и Марко Предраговић казанџије.

Усваја те ли ову кандидацију ? (усвајамо)

Сад долази на ред да изберемо поротнике за идућу годину. И о томе је направљена кандидација Молим вас чујте. (Секретар чита) :

Јоца Пачић трг. Настас Тадић рент Лука Ђеловић трг. Светозар Хаџи-Тома трг. Драгомир Здравковић трг. Дамњан Стојковић лебар, Младен Стојковић приват. Милоје Тадић трговац Димитр. П. Борђевић дрвар. трговац, Тодор Чупић земљоделац, Живко Леонович трговац, Милија Јаковљевић магација, Фердинанд Розелт грађевинар, Јеремија Љ. Милвојевић бакалин, Коста Михајловић бакалин, Илија Савић каф. Младен Вељковић трговац, Димитрије Илијћ рентије, Васа Мијатовић кафеџија, Коста Лазаревић трг. дув. Борђе Димитријевић лебар, Милан Трајковић трговац, Младен Милић трговац, и Давид Симић трговац.

Усвајате ли ову кандидацију ? (усвајамо)

Сад треба да изберемо тугоре за наше цркве. Чујте и за њих спремљену кандидацију. (Секретар чита) :

а) за цркву Саборну :

За главног тугора Риста Миленковић трговац; за помоћнике: Риста Атанацковић агент, Горчаков Миловановић воскар, Витомир Марковић терзија и Димитрије Ђрстовић фотограф ;

б.) за цркву Св. Марка :

За главног Виљач Вуковић трг. за помоћнике: Божа Ђеловић трг. Бока Николић магација, Благоје Јовановић кафеџија и Мића Ристић ликерџија.

в.) за цркву Вазнесењску :

За главног Тома Лазаревић абаџ. за помоћнике: Борђе Арсенијевић абаџ. Јоца Шандоровић бакалин и Никола Милишић трг.

за цркву Св. Александра Невског

За главног Петар Матић бакалин за помоћнике: Јован К. Борђевић бакалин и Риста Петровић кафеџија.

Тражи се да изберемо два лица за присутнике при полиц. извиђају у Толчидеру. Предложена су ова лица: Аца С. Протић и Веља Бошковић, Усвајате ли ? (Усвајамо)

Управа дувана упутила је један акт на општину, да им се уступи један плац за бараку а то је за чекаоницу радника који код монопола раде. Изволте чути тај њихов акт. (Секретар чита) :

Господине.

По усменом споразуму између вас и потписатог, око подизања бараке до фабрике Монопола дувана, Управа ова

има част известити вас, да се експлоатисање бараке не може уступити општини са разлога : што се та барака не подиже само за то, да би радници фабрике могли у исту одлазити ради потрошње, по као склопнште свију радника кад је одмор, што приватном закупцу не би било повољно, јер би са радницима који не би трошили, него се само ради одмора у истој налазили, дошао у сукоб; а сем тога, помену- нута барака треба да стоји под надзором Управе фабрике, што такође не би годило приватном закупцу.

С тога вас управа ова моли, да изволите подјејствовати да јој се уступи једно парче земљишта до фабрике дугачко 20 а широко 10. метара, како би ова сама могла подићи бараку у поменутој цели.

Примите, господине Председниче, уверење мога пошто- вања.

Врши дужност главног директора

Раша Милошевић с. р.

Ја сматрам за дужност да вам објасним ову ствар. Кад је дошао г. Директор да тражи то земљиште, ја сам имао тај рачун, да ће се тамо отворити механа, и држећи да је праведно да и општина има неку корист од тога, нарочито што то иде на штету механиџија из околине, тражио сам да се и општини за то даде нека накнада. Г. Директор је примио мој разлог и објаснио је напоследку да неће бити кафана већ причекаоница искључно за раднике, док се не отвори радионица, и ја сам му обећао да ћу то потпомоћи.

Ја ово износим пред вас, а од своје стране био би мњења, да изберемо једну комисију која да се састане са директором и види шта хоће и како ; па тек после да видимо, шта можемо дати.

Петар Видаковић. Ја делим то мишљење. Мислим да не треба кафану дозволити с тога, што од радника тога монопола живи цео тај крај код три кључа. Кад би се то отворило то би онда био монопол да сви радници једу и пију тамо. Нама је много што шта узето, па још и то да нам узму. Ја бар нећу допустити. Сем тога, кад се одвоји то место, гди је зграда монопола начињена, остаће као што су и остали само неки склисци и, буди Бог с нама, каква фигура земљишта, тако, да се не зна ни шта је општинско, а шта туђе. Ја дакле не налазим да треба изашлијати какву комисију, него сад одмах треба казати : да не можемо дозволити за то, што ће то требати општини.

Јаков Бајлони. Мени није познато да тамо није ништа уређено и да се не зна шта је општинско, а шта осталих. Ово што је остало то је Краљево, и то је заузела фабрика. Истна неки кажу да је нешто и од општинске земље заузето, али општина за то нема никаквих доказа.

Друго је са свим оно земљиште, што је остало при издању жељезнице.

Што се овога тражења монополског тиче, ја мислим да би требало дати тражено парче, јер сам чуо, да неће бити никакве бараке, ни кафане, и да се неће тамо ништа продавати, него само они радници фабрични кад донесу парче хлеба од куће да га има где да поједу. Онда има спротине која нема времена да иде кући, него кад се фабрика затвори често остаје под ведрим небом и чека да се опет отвори.

Председник Ја мислим да је баш с тога и нужно да једна комисија иде тамо.

Стеван Јосифовић. Они то за то траже, да би имали где причекати док се фабрика не отвори те да унутра уђу.

Председник. Још нешто да кажем. Мени је помоћник кметовски Хаџи-Живковић казао да има код њега тапије о том плацу, па онда нека се и то овом приликом извиди.

Пера Видаковић. Ако се тражи чисто за причекаоницу онда је то друга ствар.

Председник. Ја вас молим изволте изабрати. (Чује се: Јаков Бајлони, Пера Видаковић и Стеван Јосифовић).

Усвајате ли да ова господа изађу? (Усвајамо) Онда са њима нека иду и општински инжењери и општински помоћници са тапијом и планом.

Јанаћ Јакковић. Ја сам био у комисији и потписао сам тапије и не стоји онако, као што каже г. Пера Видаковић.

Председник. Дакле, то је свршена ствар. (Јесте)

Сад имамо још један предмет од гос. Министра просвете и црквених дела који је на општину упућен. Он се односи на школу за малу децу. Чујте најпре тај акт (Секретар чита)

Господине.

Да би се с бољим успехом вршио рад основне школе, као и да би се притекло у помоћ оној деци од три до шест година која према породичним и имовним приликама нису срећна да добију васпитања и потребнога надзора у родитељској кући, већ се по одавно у свима напредним варошима подижу тако зване игралишне школе за децу од три до шест година (Kindergarten) у којима се деца начином за њихово доба подесним, припремају за даље учење.

Потреба оваких школа нарочито се живо осећа у варошима са знатнијим бројем становништва. А да се та потреба већ осећа и у Београду, потврда је најбоља у факту: што сада већ има један мали завод ове врсте у дорћолском кварту, а ових дана објављено је било да се предузима и други покушај на Врачару.

Имајући дужност да водим старање о школама и свему што је с њима у свези, ја налазим за потребно обратити своју пажњу и овим игралишним школама за децу од три до шест година.

А да би се ова ствар од самога почетка упутила добрим правцем, ја намеравам у Београду подићи једну игралишну школу, која би поред самог свог несумњиво корисног рада дејствовала још и као углед за све друге, које би се временом отварале по другим местима у Србији, и у исто време била расадница за нове наставне снаге које би, најпре у овој школи спремљене и упућене, предузеле доцније рад у другим оваким школама.

Поради остварења ове намере мени је потребно, господине председниче, да нађем одзива код Београдске општине која ће не сумњам, увек радо потпомоћи просветне интересе своје вароши.

Тога ради ја вас молим, да имате доброту известити ме: може ли Београдска општина својим средствима потпомоћи оснивање једне оваке игралишне школе; давши на ту цел један стан с потребним намештајем у средини вароши (стан треба да има једну велику собу за 40—60 деце и две мале собе с обичним споредним пренадежностима;) и плаћајући послугу и огрев, што би за прво време износило колико за обичну основну школу с једним до два разреда.

Молећи вас, да ме о резултату известите, ја се користим и овом приликом уверити вас, господине Председниче, о мом одличном поштовању.

Министар Просвете и црквених послова

Др. Владан Ђорђевић с. р.

Жели ли ко да говори?

Пера Видаковић. Ја мислим да смо сви на чисто с тим, да општина не може да даје плац за ту школу, јер она нема

ни честитих зграда још ни за своје школе. У мом крају иду женска деца заједно са мушким, прелазе на један ходник и једна врата. Како је то ви ћете знати, и шта та женска деца морају да чују од мушких.

То нигде нема, што код нас, и, кад општина није у стању да своју зграду поправи онда, од куд она може да даје плацеве и зграду за школу забавишта? Данас свакако, то неможемо дати, а мислим још кад би министар просвете знао, да немамо школу на Сави како треба он би нас и казнио.

Председник. У начелу узевши, ја мислим да је ово једна ствар која показује тежњу за напредак наше деце, и врло би чудновато изгледало, да то општина одбије. То је у целом свету усвојено.

И г. Министар разуме наше материјално стање, што се и из самог писма види, па зато и пита: хоће ли се што моћи учинити или неће? Ја и сам мислим да нам је тешко дати зграду, али ипак држим да можемо у буџету одредити једну цифру на ту цел, премда се и сам страшим кад помислим како ће нам буџет бити оптерећен

Држим господо да нећемо начелно ову ствар одбити.

Пера Видаковић. Ја нисам казао да нећемо, него да не можемо. Ја сам вам навео један пример да ми ни наше варошке школе ни смо довели у ред како треба. Ја као одборник онога краја тражим прво, да се ово поправи и у ред доведе.

Глиша Јосифовић. Ја мислим да треба сви радо да примимо ову ствар, но опет да оставимо то за онда, кад будемо правилни школе и нађемо зајам. Тада поред сваке школе да направимо и по једну школу дечију за забавиште играње и тд.

Никола Поповић. Господо, ово је врло важно питање и мислим да нико од г. г. одборника то неће спорити. Истина ово је поза ствар за нас и ми се видим противу ње бунимо, али је од преке потребе. Једна последња варош у Бачкој, Сомбор, има већ такву једну угледну школу, а у Србији и то у Престолници да нема такве школе запста је незгодно.

Многе незгоде с којима се учитељи боре са малом децом леже и у томе, што многе породице немају сретства да васпитају своју децу од 3 до 6 година. Оваква је школа доиста једна нужност, јер се у њој деца прво спреме и науче реду и онда пређу на саму наставу.

За овако једну важну ствар држим да за варош Београд неће бити велика жртва да даде 200 дуката те да се одмах приступи уређењу саме школе.

Са уређењем овако корисне школе и деца, не само богатих породица него и сиротњских, добиће образовање одмах с почетка, те нећемо у будуће гледати, како се мала деца сиротињска по вароши скитају. Ја сам, господо, читао скоро једну књигу „Кесароши“ од г. Тасе Миленковића. Тамо се каже да се више троши на апсенике него на школе. За вођење овакве школе био би пут да се мање троши на апсане, и да се стане на пут ономе, што се сиротињска деца неимајући гди да се баве, на хрђав пут упућују.

Што каже г. Пера Видаковић да има једна школа на Сави где и мушка и женска деца уче, то није крива ни зграда нити су крива деца, већ неко други. Ја не знам да ли има какве жалбе од стране учитеља који тамо врше своју дужност, али, кад би имало, г. министар би тражио да се уклони оданде та школа.

Ја мислим дакле да не би било тешко за варош Београд да да 200 дук. на ову племениту цел. А да је оваква школа потребна види се и отуда што на Дорћолу има већ једне такве школе гди сваки плаћа по 3 динара месечно и гди се сваки уверио да је то врло добро за децу. Отац у

кад дође кући чује од деце по коју песмицу и још што, а иначе то би се дете морало баталити по кући и без никакве спреме би остало за будућу наставу, као што и бива, те учитељи имају врло велике незгоде.

Дакле господо, кад се поједини брину, о ваквој школи онда за што не би и општина?

Овака школа господо била би једна угледна школа за целу земљу и била би права расадница за друге школе.

С тога држим, да би општина требала ово одмах да прими, особито, што држава има и једну питомицу, која се за ово на страни спрема, па кад дође, треба да има већ спремну зграду да може и рад одпочети.

Свет. Ботороф, Г. Поповић је казао, да се многи одборници буне против овога. Ја ни сам чуо ни једног да се буну, него су сви казали да је то лепа мисао и корисна, и сви смо за ствар. Но ми не можемо примити један издатак од 200—300 дуката пре буџета, и што се мене тиче ја сам да ова ствар застане док се буџет не склопи, па, ако видимо да можемо дати, ми ћемо то радо учинити.

Што се мене лично тиче ја мислим да не би одговорили потреби, кад би подигли само једну школу на средини вароши, јер би тим учинили олакшицу само имућнијој класи, а сиротнији опет ништа. Деца с једног краја вароши не би могла тамо доћи. Кад се тако лепо почело на Дрћољу, и родитељи плаћају по три динара месечно, тако би требало да буде и по свима крајевима, а општина кад буде довела у ред своје школе, као што напомену г. Видаковић, онда да направн и поред сваке школе по једно одељење за дечије забавиште, па старији брат кад пође у школу да поведе и млађег. Иначе се ништа пре овога поставити не може.

Ја мислим да овај предлог треба узети знању, па, ако можемо при склапању буџета што дати, да примимо, а ако не можемо, нико нас на то натерати не може.

Пера Видаковић Нико се не плаши од тога предлога, нити се буну, нити је то за све нас нешто ново. Има нас доста који знамо шта су то школе — забавишта. Али ја никад не стварам потомство, рушећи предке. Ми треба оно што већ имамо да уредимо и држимо онако како се пожелети може, а не да почињемо нешто ново док ни оно нисмо свршили што већ имамо, те да на тај начин изгледамо ни на небу ни на земљи.

Ја разумем врло добро, да је потребно да деца имају забавишта па да не морају бити по швабским школама, али шта ћемо господо, кад се не може. Ми не можемо с једном сумом све помоћи, не можемо да нађемо удобне станове. Као што рече предговорник г. Ботороф такве школе требале би за сваки кварт по једна. За то све ово треба да остане донде док ми не будемо зидали своје школе.

Никола Поповић. На реч г. Видаковића, који вели да треба у сваком кварту по једну школу подићи, имам да кажем да г. Министар то не тражи, а ово што тражи то је врло добро и има право што тражи. У Београду постоји једна учитељска школа која има своју вежбаоницу, а то је код Саборне цркве. У ту вежбаоницу долазе ђаци учитељске школе па се припремају за учитеље. Тако исто хоће г. министар да општина има један свој завод, који ће бити расадница за целу Србију. Кад дође један спреман учитељ или учитељица у такав завод, онда ће и други да долазе ту да слушају како ради овај наставник, и тада ће тражити да положи испит из тога и после иде да учи друге. Иначе, кад се каже: требало би за сваки кварт по једна школа, онда би требало и за сваки кварт по један наставник да се спреми, а то би значило одложити ово питање на 3—4 године доцније.

Што неки наводе, да се ово остави за решење при буџету, томе нема места, јер кад у начелу сви примамо онда треба сад и да решимо, па према овом решењу да у буџет уђе и цифра за то.

И сам г. министар не каже, да то буде за 15 дана, него пита само са колико се помоћи може.

Дакле, ја мислим ово треба сад решити и наложити општинском суду да при саставу буџета унесе и ту партију у буџет. Воље је трошити на корист деце него за апсане.

Светозар Ботороф. Г. Поповић каже, да ово питање сад одмах решимо. Ми смо казали како би корисно било, кад би сваки крај Београда заступљен био. Он понова тражи да се реши вечерас.

Ми ово не можемо сад решити док се буџет не реши а нарочито не можемо ви с тога, што и сам г. председник нам рече, да ће му бити врло тешко буџет склопити према приходима и издатцима данашњим. И сад, кад је то тако одкуд можемо ми нове издатке стварати, Дакле, не може се то вечерас решити.

Председник. Ја благодарим г. Поповићу на заузимању. И сам је г. Министар објаснио шта се хоће с том школом. Ово је прва школа за учитеље и ту који се науче, биће учитељи за све кварталне школе. Ја сам још хтео то да додам, да ова школа не мора бити у центру вароши. Кад, господо, усвајамо у начелу, онда можемо решити да до буџета резервишемо на ову цел 1500 динара.

Најпосле, право да кажем, за нас као претставнике општинске било би чудновато кад би казали, да нисмо волели ништа помоћи, па за то мислим да можемо казати: да смо вољни кад дође буџет на решење дати 1500 динара. (Чује се: Не може се то сад решавати.)

Дефинитовао не може, али овако као што ја кажем може. (Вичу да остане за другу седницу). Па добро, господо. Ова је ствар остала нерешена и решење се доцније.

Састанак је закључен.

Састанак је овај трајао до 8¹/₂ часова после подне.

ПИСМА ИЗ РУСИЈЕ.

(ПАРИСКОМ „СОЛЕЈ“-У)

Петроград 6. Дек. 1888.

Морао је до тога доћи сиромах Делијанов! Одавна смо ми предвидели да ће се славнеофилска реакција овако свршити. Изгледа као да је данашњи нараштај, постиђен величином својих предака, науцио да отури од себе и литературу и елеганцију модерну, дакле, све оно што је пре сто година сачињавало драж Русије. Свакоме је Паризлији познато, колико преваге имају Руси у говору страних језика над свима осталим народима. Ако је Русија допрла за последњих сто година на тако високи ступањ цивилизације, при свем том што је тако ниско стајала, има једино да заблагодари изучавању живих језика. Благодарети овој способности, сво руско племство могло је у додиру са Француском да прими на се онај блесак (лак) елеганције који толико карактерише петроградско и московско друштво. Што је пак инглеска философија и немачка наученост могла тако

брзо да продре у Русију и пронесе своје доктрине и изналаске, једини је узрок био: мешавина научења, професора и осталих светских људи са суседним народима.

Сада, се пак, са свих страна напада на стране језике. Већ пре неколико година, министарство је изменило наставни план, изоставив безразложно један део часова посвећен пре тога на изучавање француског, немачког и енглеског језика. Сан славенофила беше увек, да изгна из школе све стране језике и место њих да увуче само старо-словенски.

Безазлени Делијанов, као министар просвете, не могаше да изплива из струје у коју га наведе овај злосретни пут.

Данас, једном двосмисленом, неразумљивом и притешњавајућом мером дао је министар и последњи удар науци живих језика — удар од кога се она неће скоро опоравити. Ево у чему је. Једном наредбом упућеном на све управитеље (наредба ова није званично у новинама ни објављена из бојазни) министар просвете приморава све професоре страних језика у државним заводима да пређу у руско поданство, и то што пре.

Овај шамар, који је у првој линији заманут на Немце, погодио је најјаче Французе.

Сваки знаде, да су Немци, од свију народности, најнаклоњенији да приме без затезања руско поданство. Узрок је са свим прост. Већина њих одбегла је од војне службе, и у том случају приморана је да стече себи нову домовину без наде да се врати у своју. Немац се ожени у Русији често и рускињом, и тиме обично, хтео нехтео, постаје руски поданик.

Са свим је другаче с Французима. Они имају увек наду да се поврате у домовину и тамо да своје кости оставе. Ожењени су увек с францускињама и тек проведу овде по неколико година. Руси нађу у њима увек честите пријатеље, али никада саграђане. Зар су они тиме лошији професори језика? Ми мислимо, напротив. Овај је професор скоро дошао из своје домовине, и посећује ју, ако му је могуће, сваке године за време одмора школског. Вратив се натраг он доноси увек са собом дах домовског ваздуха, задржава увек чисти акценат свога језика и духа своје народности. Једном речју, доноси са собом све оно што се временом може да отупи, па и да изгуби, кад је човек удаљен и дуго време од своје отаџбине.

Брутална одлука министра Делијанова одузеће насušни хлеб од две или три стотине Француза, и то, онима који се храбро борише противу навале немачке методе изучавања језика — методе пуне педантизма и граматичког бубања. Ово је штета за појединце, а далеко ће бити већа у опште за наставу. Русија ће наћи у својим германским про-

винцијама Балтике, Ливоније и Курланда, на лак начин учитеље за немачки језик. Али где ће наћи за француски? и то оне који ће имати прави акценат и све оно што се само у детинству и на земљишту самога језика може да задобије.

Непаметна мера, што ју предузе министарство, биће узрок што ће се скорим уништити настава француског језика по руским школама, или ће се тако занемарити, као што се данас немарно предају мртви језици т. ј. предавање се хрђаво а научиће се сасма мало. На какву је корист све ово? На никакву, ако не да се неколико злосретних учитеља доведу у искушење да бирају између хлеба и савести. Свакојако ово је једна жалосна реформа, и која никада не може служити никоме на част.

Очевидно је да велика маса славенофила снива данас да се ослободи од сваког стравог утицаја. Не тако и наш први министар, Г. Гирс, који чини све могуће да угоди Немачкој и Немцима. Полузванични орган његов излази, доиста, на француском језику, али вечно кади двору берлинскоме. Судићи управо по ономе што тај лист пише, могли би готово закључити: да је политички програм г. Гирса, да је сав систем његов, у томе: да одржи Русију у миру — под охолом заштитом охولة Немачке. Па да ли је то и идеал других министара руских, или идеал двора руског? Разлога имамо да у то сумњамо. До знајемо на прилику, из добра извора, да је наш посланик у Берлину, гроф Павле Шувалов, добио пека врло оштра и отсудна упутства, а знамо одавна већ да се ђенерал Вановиски, министар војени, упео из петних жила да обезбеди руску западну границу од сваког могућег изненађења. Питање, ко ће у овај пар добити превалу — дипломата или војник — само природно мора интересовати и вас тамо у Паризу, као год нас овде у Петрограду.

А сад, да завршимо са новошћу која ће извесно зачудити оне који знају досадању историју руских универзитета, Цар је честитао, или боље рећи одазвао се оној као што окружница министра просвете вели „експлозији безграничне радости“ руске омладине што је чудом милости Божије царска породица спасена од погибљи 29 октобра на харковској жељезници.

ИСПРАВКА.

У последњем (43-ћем) броју овог листа а на страни 351 протокола одборског, поткрала се у говору г. Глише Јосиповића једна погрешка тиме, што је у 5-том реду истог изостала једна, односно две, нуле. Тако тамо стоји: „платио сам 200—300 дин.“ а треба да буде 2000—3000 дин (кантијаре) што се овим и исправља.